

İlçe sağlık müdürlüğü çalışanlarında aktif sigara kullanımı ile ilişkili faktörler: Bir uzmanlık tezi verilerinin ikincil analizi

Ömer Serdil Demir¹, Meryem Merve Ören Çelik²

¹Sultangazi İlçe Sağlık Müdürlüğü, İstanbul, Türkiye

²İstanbul Üniversitesi, İstanbul Tıp Fakültesi, İstanbul, Türkiye

Öz

Giriş ve Amaç: Sağlık çalışanları, sağlık hizmeti sunmalarının yanı sıra toplum açısından rol model niteliği taşıyan bir gruptur. Bu nedenle sağlık çalışanlarında sigara kullanımı ve bununla ilişkili faktörlerin belirlenmesi, çalışan sağlığı ve kurumsal tütün kontrolü açısından önemlidir. Bu çalışma, “İstanbul’da İlçe Sağlık Müdürlüklerinde çalışanlara yönelik Bulaşıcı Hastalıklarla ilgili bir eğitim müdahalesi” başlıklı uzmanlık tezi kapsamında toplanan verilerin ikincil analizine dayanmaktadır. Bu analizde, ilçe sağlık müdürlüğü çalışanlarında aktif sigara kullanımı ile ilişkili faktörlerin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Bu çalışma tıpta uzmanlık tezi kapsamında toplanan kesitsel verilerin ikincil analizi ile gerçekleştirilmiştir. Ana araştırmanın evrenini İstanbul’daki 10 ilçe sağlık müdürlüğünde (Fatih, Bakırköy, Şişli, Esenler, Kadıköy, Beykoz, Sultangazi, Üsküdar, Sultanbeyli ve Beşiktaş) görev yapan hekim dışı toplam 757 çalışan oluşturmuştur. Çalışmaya, veri toplama sürecinde ilgili ilçe sağlık müdürlüklerinde aktif olarak çalışan, hekim ve diş hekimi dışındaki ve katılmayı kabul eden personel dahil edilmiştir. Randomizasyon uygulanmamıştır. İkincil analizde, analize uygun verisi bulunan 225 personelin kayıtları değerlendirilmiştir. Sigara kullanımı aktif içici, bırakmış ve hiç içmemiş olarak sınıflandırılmış; karşılaştırmalı analizlerde aktif sigara kullananlar ile aktif içmeyenler karşılaştırılmıştır. Bağımsız değişkenler olarak cinsiyet, medeni durum, çocuk sahibi olma, sağlık alanıyla ilişkili fakülteden mezuniyet durumu, gelir algısı, alkol kullanımı, doktor tanı hastalık varlığı, yaş, meslekte çalışma süresi ve seçilmiş koruyucu sağlık göstergeleri incelenmiştir.

Bulgular: Katılımcıların yaş ortalaması 39,1±8,5 yıl, meslekte çalışma süresi ortalaması 13,1±9,7 yıl idi. Katılımcıların %34,7’si aktif sigara kullanıcısı, %12,0’ı sigarayı bırakmış, %53,3’ü ise hiç sigara içmemişti. Erkeklerde aktif sigara kullanma oranı kadınlara göre daha yüksekti (%66,0’a karşı %26,4; p<0,001). Sağlık alanıyla ilişkili fakülteden mezun olmayanlarda aktif sigara kullanımı, mezun olanlara göre daha sık saptandı (%41,6’ya karşı %29,0; p=0,049). Alkol kullananlarda aktif sigara kullanımı, hiç alkol kullanmayanlara ve alkolü bırakmış olanlara göre daha yüksekti (%56,7’ye karşı sırasıyla %31,3 ve %31,3; p=0,025). Medeni durum, çocuk sahibi olma, gelir algısı, doktor tanı hastalık varlığı, yaş, meslekte çalışma süresi, toplu taşımada maske kullanımı, son 10 yılda tetanoz aşısı yaptırma, grip aşısı olma ve COVID-19 aşılama durumu ile aktif sigara kullanımı arasında anlamlı ilişki saptanmadı (tüm p>0,05).

✉ Meryem Merve Ören Çelik ▪ meryem.oren@istanbul.edu.tr

Geliş tarihi / Received: 10.04.2026 **Kabul tarihi / Accepted:** 05.05.2026 **Yayın tarihi / Published:** 22.05.2026

Telif hakkı © 2026 Yazar(lar). Sağlığı Geliştirme ve Sigara ile Mücadele Derneği tarafından yayımlandı. Açık erişimli bu makale, orijinal çalışmaya uygun şekilde atıfta bulunulması koşuluyla, herhangi bir ortamda veya formatta sınırsız kullanım, dağıtım ve çoğaltmaya izin veren [Creative Commons Atıf Lisansı \(CC BY\)](#) ile dağıtılmıştır.

Copyright © 2026 The Author(s). Published by The Society for Health Promotion and Tobacco Control. This is an open access article distributed under the [Creative Commons Attribution License \(CC BY\)](#), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium or format, provided the original work is properly cited.

Sonuç: İlçe sağlık müdürlüğü çalışanlarında aktif sigara kullanımı erkek cinsiyet, sağlık alanı dışı eğitim altyapısı ve alkol kullanımı ile ilişkili bulundu. Bulgular, sağlık çalışanlarında aktif sigara kullanımının, bu çalışmada değerlendirilen seçilmiş koruyucu sağlık göstergelerinden ziyade, sosyodemografik özellikler ve eşlik eden risk davranışları ile ilişkili olduğunu düşündürmektedir. Çalışan sağlığı ve kurumsal tütün kontrolü uygulamalarında, yüksek riskli alt gruplara yönelik hedeflenmiş müdahaleler yararlı olabilir.

Anahtar kelimeler: sigara içme, sağlık personeli, tütün kullanımı, risk faktörleri, sağlık davranışı, ilçe sağlık müdürlüğü